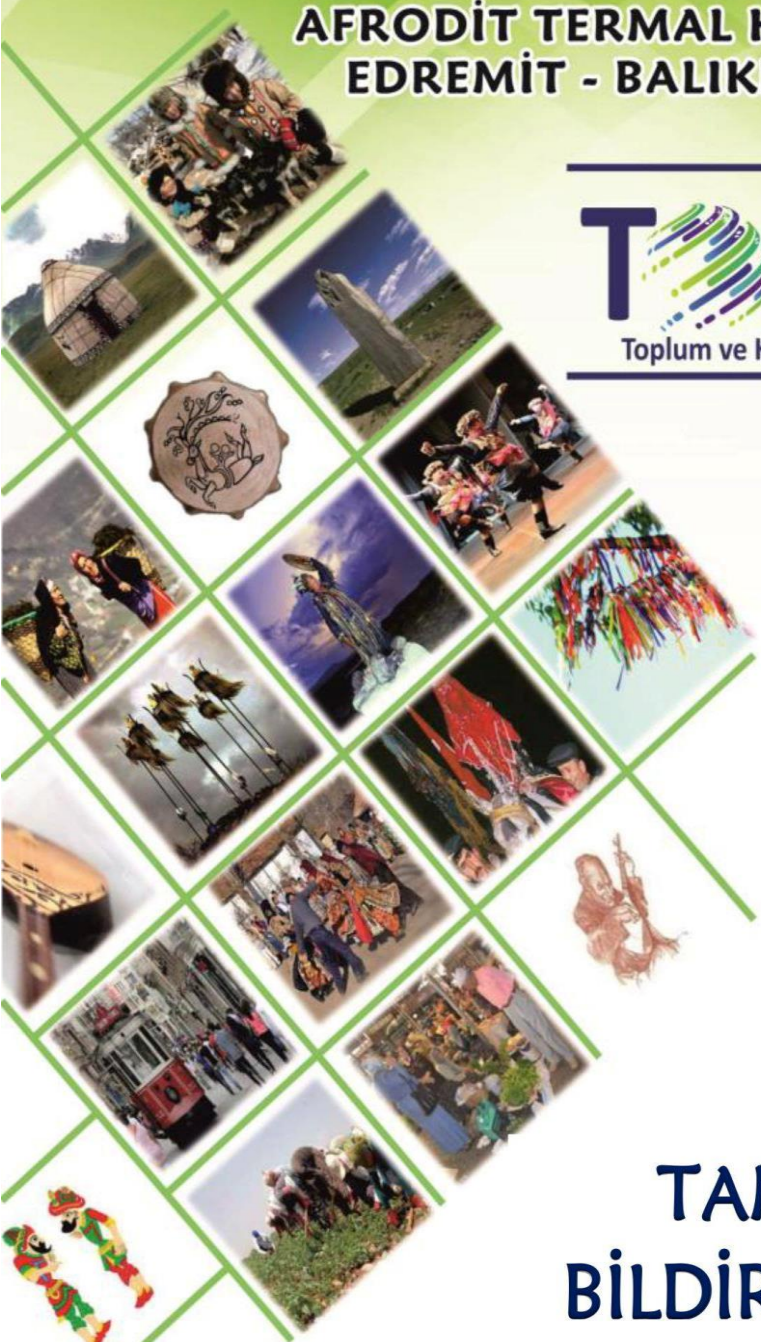
ULUSLARARASI
TOPLUM ve KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

3-5 EKİM 2019

AFRODİT TERMAL HOTEL
EDREMİT - BALIKESİR

TOKÜAD
Toplum ve Kültür Araştırmaları Derneği

- Dil
- Edebiyat
- Tarih
- Sanat Tarihi
- Coğrafya
- Halk Bilimi
- Sosyoloji
- Psikoloji
- Antropoloji
- Felsefe

TAM METİN BİLDİRİLER KİTABI

ULUSLARARASI TOPLUM VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

(3-5 EKİM 2019 BALIKESİR/EDREMİT)

TAM METİN BİLDİRİLER KİTABI

Editör
Doç. Dr. Mustafa AÇA

TOKÜAD
Toplum ve Kültür Araştırmaları Derneği
YAYINLARI

“Uluslararası Toplum ve Kültür Araştırmaları Sempozyumu (3-5 Ekim 2019 Balıkesir/Edremit) Tam Metin Bildiriler Kitabı”

Yayın Yılı: 2019
Yayın Yeri: Çanakkale
ISBN: 978-605-80350-0-3
Yayınevi Editörü: Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU
Yayın Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet AÇA
Kapak Tasarım: Dr. Mustafa Dinç
Redaktör: Samet Doykun

© Toplum ve Kültür Araştırmaları Derneği
TOKÜAD Yayınları
Dümrek Köyü, No: 130, Merkez/Çanakkale
web: www.tokuad.org.tr
e-posta: tokuad.dernegi@gmail.com
toplumvekulturarastirmalari@gmail.com
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 43391

Kitapta yer alan yazıların hukukî ve akademik sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

SEMPOZYUM KURULLARI VI
KATILIMCI ÜLKELER LİSTESİ VIII
KATILIMCI LİSTESİ VIII
SEMPOZYUM PROGRAMI XI
AÇILIŞ SUNUMU 1
SOSYAL BİLİMLER VE FELSEFE 1
Prof. Dr. Ahmet ARSLAN
BİLDİRİLER 16
TÜRK HALK BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA BİLİMSEL BAKIŞ VE ETİK SORUNLARI ÜZERİNE TESPİTLER 16
Doç. Dr. Mustafa AÇA
KASTAMONU-TAŞKÖPRÜ'YE BAĞLI ÇAYCEVHER KÖYÜNDE ÇOCUK OYUNLARININ DÜNÜ-BUGÜNÜ 40
Arş. Gör. Dr. Sagıp ATLI
AZERBAYCAN-DAĞISTAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ AÇISINDAN KUMUK HASAY HAN USMİYEV'İN FAALİYETLERİ 73
Dr. Aynur QEZENFER QIZI
GELENEĞİN YENİDEN DÜZENLENİŞİ: LOKMA TATLISI 79
Arş. Gör. Berk YILMAZ
GENEL TÜRKÇEDE E-İ MESELESİ 86
Prof. Dr. Mesut ŞEN
TUVA TÜRKÇESİ VE TUVA DESTANLARININ SÖZ VARLIĞINDA EKSİLTME VE EPİTETLER YOLUYLA YER EDİNMİŞ UNSURLAR 96
Dr. Öğr. Üyesi Emin Erdem ÖZBEK
YAŞAR KEMAL'İN "İNCE MEMED" ROMANINDAKİ ESKİ (ARKAİK) SÖZLER ÜZERİNE BİR İNCELEME 108
Dok. Öğr. Fatma Burcu TÜRKER
KÜLTÜR TURİZMİNE GELENEK, FOLKLORİZM VE FAKELORE AÇISINDAN BİR BAKIŞ: KURGUDAN GERÇEKLİĞE ÂŞIKLAR ŞELALESİ 123
Dr. Öğr. Üyesi Berna AYAZ
KAZAN TATARLARININ HALK KÜLTÜRÜNDE MİTOLOJİK SAYILAR 133
Öğr. Gör. Dr. Fatma TEKİN
DİLMAC DERGİSİNDE BULUNAN ÂŞIK EDEBİYATI YAZILARI ÜZERİNE BİR İNCELEME ..147
Dok. Öğr. Gökhan KARABUDAK

GELENEĞİN AKTARILMASINDA TÜRK VE KÜRT KADININ ROLÜ: AVŞA ADASI ÖRNEĞİ... 162
Yük. Lis. Öğr. Ayşe SEZER
BURDUR İLİ ÇAVDIR YÖRESİ AĞZINDA ŞİMDİKİ ZAMAN DEĞİŞKESİ (-BĀ / -BŌ) 183
Prof. Dr. Mesut ŞEN- Dok. Öğr. Ayşe ERBAY
TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN YENİ ZARF-FİİL YAPILARI VE BU YAPILARIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ 194
Arş. Gör. Dr. Ebru KABAKÇI-YEŞİLTEPE
TÜRK DİLİNDE SORU VE NEZAKET 204
Yük. Lis. Öğr. Begüm ARSLAN
KARIŞIK DİLLİ BİR METİN: RİSĀLE-İ NŪR-NĀME 211
Yük. Lis. Öğr. Gizem ALTINKAL 211
21. YÜZYIL FOLKLOR ARAŞTIRMALARINDA YENİ PERSPEKTİFLER 226
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU
GELENEKSELDEN GÜNÜMÜZE ÇOCUK OYUNLARI 232
Dr. Öğr. Üyesi Zekiye ÇAĞIMLAR
TÜRK KÜLTÜR VE İNANCINDA MEZARLIKTA YEME-İÇME RİTÜELİ: TORUNLU KÖYÜ ÖRNEĞİ 251
Arş. Gör. Dr. Serkan KÖSE
KENT KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA BAHÇE GELENEĞİ VE BAHÇE GELENEĞİNİN SÜRDÜRÜLMESİNDE DİNİ KURUMLARIN ROLÜ: PİYALE PAŞA CAMİİ VE HEYBELİADA RUHBAN OKULU ÖRNEĞİ 263
Yük. Lis. Öğr. Şerife Sinem ÇELİK - Dok. Öğr. Berkant ÖRKÜN
MEKÂNIN HİKÂYESİ: MAĞARA ARKADAŞLARI 279
Dr. Öğr. Üyesi Fatma SÖNMEZ
CERÎDE-İ SÛFİYYEDEKİ SÛFİYÂNE LUGAZLAR VE MANZÛM CEVAPLARI 304
D. Öğr. Üyesi Mehmet ALTUNMERAL
FALİH RIFKI'NIN DENEYSEL ROMAN'I 320
Arş. Gör. Dr. Tuncay BOLAT
TEZAHÜRATLARI BESLEYEN BİR KAYNAK OLARAK ŞİİR 329
Dok. Öğr. Meltem Deniz DOĞAN
BİÇİMSEL VE İŞLEVSEL NİTELİKLERİYLE TÜRK HALK ANLATILARINDA ARAP/ZENCİ İMAJI 337
Öğr. Gör. Dr. Adil ÇELİK
TÜRK HALK KÜLTÜRÜNDE KÖTÜCÜL VARLIK OLARAK SARIKIZ 350
Dok. Öğr. Tuğba AYDOĞAN

ARDAHAN YÖRESİ HALK HEKİMLİĞİ VE HALK VETERİNERLİĞİ UYGULAMALARINDA HAYVAN DIŞKISI KULLANIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME 359
Yük. Lis. Öğr. Cansu İRMAK
DİVAN ŞİİRİNDE ESTETİK BİR UNSUR OLARAK DEĞERLİ TAŞLAR 370
Dr. Öğr. Üyesi Seda UYSAL BOZASLAN
ÂFET-İ DEVRÂN: DİVAN ŞAİRLERİNİN GÖZÜNDEN XVII. YÜZYILDA İSTANBUL'DA MEYDANA GELEN AFETLER..... 395
Arş. Gör. Özge ÖZBAY KARA
KLASİK TÜRK NESRİNDE Kİ BAĞLACININ KULLANIMINA YÖNELİK BAZI TESPİTLER... 410
Dok. Öğr. Önder YAŞAR
LEBÎB-İ ÂMİDÎ'NİN TORUNLARI İÇİN YAZDIĞI ŞİİRLER 420
Arş. Gör. Gökçehan Aysel YILMAZ
YENİ GÜN/ERGENEKON (NEVRUZ) VE HIDIRELLEZ'DE OYNANAN GELENEKSEL TÜRK SPORLARININ SOSYO-KÜLTÜREL TEMELLERİ 429
Dr. Öğr. Üyesi Nursel UYANIKER
ÇUVAŞ KÜLTÜR MİTLERİ 441
Arş. Gör. Dr. Cemalettin YAVUZ
BABA MANSUR OCAĞI ANLATILARI: TUNCELİ ÖRNEĞİ..... 465
Yük. Lis. Öğr. Almira KOÇ
ÇANAKKALE TAHTACILARINDA İKRAR ALMA RİTÜELİ 481
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU
OSMANLI-TÜRK TOPLUMUNDA SERMAYE BİRİKİMİ SORUNU 487
Dr. Öğr. Üyesi Aznavur DEMİRPOLAT
HACI PESENDÎ'NİN ORTAKÇI DESTANI'NA HALKBİLİMSEL BİR BAKIŞ 497
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ
ANADOLU COĞRAFYASINDA KARAMANLILAR 508
Gazeteci Yazar Oğuz ÖZDEM
TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE VE KIRIM TATAR TÜRKÇESİNDE YETERLİK FİİLİ 529
Prof. Dr. Hülya SAVRAN
LACİVERT TAŞI'NDA ÖZEL BİR DİL: ÇERÇİ DİLİ..... 538
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan TÜRK-Uzm. Gülüzar DEMİR
EFSANELERLE DESTEKLENEN MUSAHİPLİK GELENEĞİ 556
Dr. Öğr. Üyesi Seval KASIMOĞLU-Lis. Öğr. Banu ONAT
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÇILDIR GÖLÜ BALIKÇILIĞINDAKİ GELİŞMELER 566
Dr. Mustafa ZENGİN

TÜRK DÜNYASI ATASÖZÜ VE DEYİMLERİNDEKİ KÖPEK ALGISI ÜZERİNE BİR İNCELEME ... 605
Uzm. Züleyha TÜRKERİ BALTACI
70'Lİ YILLARDAN GÜNÜMÜZE DİL VE ÜSLUP EKSENİNDE DÜĞÜN DAVETİYELERİ VE KİMLİK ... 627
Prof. Dr. A. Mevhibe COŞAR
TÜRKÇEDEKİ ABDEST SÖZÜNÜN KÖKENİ ... 644
Doç. Dr. Özkan ÖZTEKTEN
ABRAHAM KARİTSKİ KİTABI'NDA BULUNAN TÜRKÇE METİNLERE BİR ÖRNEK: İÇKİNİN GÜNAHLARI HAKKINDA BİR ŞİİR ... 654
Doç. Dr. Galina MİŞKİNİENE-Doç. Dr. Hüseyin DURGUT
GÜNÜMÜZ TÜRK TOPLUMU ÖZELİNDE GİRİŞİMCİLİK VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME ... 665
Yük. Lis. Öğr. Abdullah KÜR
GELENEKSEL FORMLARLA YENİ TARZ VE ÜSLUPLARIN İCRASI BAĞLAMINDA DASTAR DOKUMACILIĞI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME ... 675
Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET
EDEBİYATIN SİYASETLE İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA EDEBİ ESERLER İLE MÜZİĞİN SEÇİM KAMPANYALARINDA YERİ ... 696
Yük. Lis. Öğr. Dilay NAKIŞ
MİTOLOJİNİN YENİDEN AKTARIMI BAĞLAMINDA BİR SİNEMA FİLMİ ÖRNEĞİ: 'MOTHER' ... 709
Yük. Lis. Öğr. Ufuk AYMAZ
MONDROS MÜTAREKESİNİN TÜRK DENİZ GÜCÜNDE OLUŞTURDUĞU ZAAFİYET ve KARADENİZ SAHİLLERİNİN KORUNMASI İÇİN ALINAN TEDBİRLER ... 726
Prof. Dr. Mehmet OKUR
OSMANLI'DA BİLİM TARİHİ ÇALIŞMALARI ... 746
Dok. Öğr. Tuğşat GÜZELOĞLU
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK MODERNLEŞMESİ PROJESİNDE KADINLARIN TOPLUMSAL YAŞAMDAKİ KONUMLARI VE ROLLERİ ... 756
Dok. Öğr. Suat AYHAN
MODERN VE POST-MODERN DÜŞÜNCENİN DİNE YAKLAŞIMI ... 769
Dok. Öğr. Bilal BEKALP
VAROLUŞÇULUK ANLAYIŞI BİR POSTHÜMANİZM MİDİR? ... 784
Arş. Gör. Halis ÇAVUŞOĞLU
TÜRKİYE'DEKİ HALKBİLİMİ ARAŞTIRMALARINI NASIL KURTARABİLİRİZ? ... 791
Prof. Dr. Mehmet AÇA
"SIRAÇ" BELGESELİNİ FOLKLORİK FİLM BAKIŞIYLA OKUMAK ... 800
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ

BALIKESİR YÖRESİ KADIN BAŞLIKLARI 808
Uzm. Yasemin TOKMAK
AMUCA BEKTAŞİLERİNDE GÖÇÜNMENİN ARDINDAN (KILAVUZLU KÖYÜ ÖRNEĞİ) .. 823
Yük. Lis. Öğr. Saygın CELEPOĞLU
TÜRK MİLLİ HAREKETİNİN MÜSLÜMAN DEVLET VE TOPLUMLARLA İLİŞKİLERİ 839
Prof. Dr. Mehmet OKUR
BALIKESİR YÖRESİ KADIN FOLKLORUNDA SİMGESEL İFADE BİÇİMLERİ 854
Doç. Dr. Mustafa AÇA
TAHTACILARIN YAZILI KAYNAKLARINDAN İMAM CAFER-İ SADIK BUYRUĞU'NUN İZMİR NÜSHASI ÜZERİNE BİR İNCELEME 870
Arş. Gör. Samet DOYKUN
OSMANLI EDEBİYATINDA BİR EDEBÎ ELEŞTİRİ METNİ: ŞERH-İ CEDÎD Ü MUHTASAR-I MÜFÎD 880
Dr. Öğr. Üyesi Taner GÖK
EDHEM NEJAD'A BİR DE YİĞİT TÜRKLER'DEN BAKMAK 895
Dr. Öğr. Üyesi Bilgin GÜNGÖR- Dr. Nilgün BÜYÜKER GÜNGÖR
SESSİZ EV'DEN BEYAZ KALE'YE ORHAN PAMUK'TA TARİH YAZIM SORUNSALI 917
Arş. Gör. Dr. Tuncay BOLAT
AHMET HAŞİM'İN GEZİ YAZILARINDA FRANSIZ EDEBİYATI 929
Yük. Lis. Öğr. Feyza ÇELİK
KADIN EMEĞİNE ÇELME TAKILMASI: SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME 937
Dr. Öğr. Üyesi Yonca ALTINDAL
HALK BİLİMİ MÜZECİLİĞİ VE KAPADOKYA YAŞAYAN MİRAS MÜZESİ ÖRNEĞİ 947
Yük. Lis. Öğr. Songül YEŞİL
TASAVVUF ÖĞRETİSİNE DAİR BİR RİSALE: RİSÂLE-İ CEVÂHİRÜ'L-ESRÂR 959
Doç. Dr. Ferudun Hakan ÖZKAN
GÜNLÜK HAYATINI ŞİİRE AKSETTİREN BİR ŞAİR: MUHYÎ-İ GÜLŞENÎ 975
Dok. Öğr. Önder YAŞAR
HULÛSÎ'NİN VESÎLETÜ'L-MERÂM ADLI ESERİNDEKİ ŞERH METODU 987
Yük. Lis. Öğr. Aybike ÇELİK
BİR ŞERH METNİ OLARAK ŞERH-İ KENZÜ'L-ÂRİFÎN 1000
Yük. Lis. Öğr. Emine BUHUR
TÜRK TARİH VE EDEBİYATININ TEMEL KAYNAKLARI OLARAK SEYFEDDİN AKSIKENTÎ'NİN MECMÛ'Ü'T-TEVÂRÎH'İ İLE EBUL-GAZİ BAHADIR HAN'IN ŞECERE-İ TERÂKİME'Sİ 1010
Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ

SEMPOZYUM KURULLARI

DÜZENLEME KURULU
(Orginizing Board)

Prof. Dr. Mehmet AÇA
Doç. Dr. Hüseyin DURGUT
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU
Doç. Dr. Mustafa AÇA
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan TÜRK
Dr. Öğr. Üyesi Bilgin GÜNGÖR
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ

BİLİM ve DANIŞMA KURULU
(Science and Advisory Board)

Prof. Dr. Alfina SİBGATULLİNA (Moskova Bilimler Akademisi-Rusya)
Prof. Dr. Almas ŞEYHULOV (Başkurt Devlet Üniversitesi-Rusya)
Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Aynur KOÇAK (Yıldız Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Baki ASİLTÜRK (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Beyhan KESİK (Giresun Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Bülent BAYRAM (Kırklareli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Cüneyt ISSI (İstanbul Medeniyet Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Çetin PEKACAR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Elfiya YUSUPOVA (Kazan Federal Üniversitesi-Rusya)
Prof. Dr. Erdal ŞAHİN (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Esma ŞİMSEK (Fırat Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. F. Gülay MİRZAOĞLU SIVACI (Hacettepe Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Günay KARAAĞAÇ (Ardahan Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Bursa Uludağ Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Hatice ŞİRİN (Ege Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Hülya ARSLAN EROL (Gaziantep Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Nezir TEMUR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. İlsiyar ZAKİROVA (G. İbrahimov Dil, Edebiyat ve Sanat Enstitüsü-Rusya)
Prof. Dr. İrfan MORİNA (Priştina Üniversitesi-Kosova)
Prof. Dr. İsa ÖZKAN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. M. Naci ÖNAL (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Medine SİVRİ (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Mehmet AÇA (Marmara Üniversitesi-Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Mehmet OKUR (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Mesut ŞEN (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Metin ARIKAN (Dokuz Eylül Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Metin KARADAĞ (Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi-KKTC)
Prof. Dr. Muhtar KAZIMOĞLU (Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi-Azerbaycan)
Prof. Dr. Mustafa ARSLAN (Pamukkale Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Mustafa ÖNER (Ege Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR (Hacettepe Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Nikolay YEGOROV (Çuvaş Devlet Sosyal Bilimler Enstitüsü-Rusya)
Prof. Dr. Ozan YILMAZ (Sakarya Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Rahim TARIM (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ (Ahi Evran Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Sebahat DENİZ (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Serpil AYGÜN CENGİZ (Ankara Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Suzan CANHASİ (Priştina Üniversitesi-Kosova)
Prof. Dr. Şeref ULUOCAK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Şerif KORKMAZ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Ülkü ELİUZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Prof. Dr. Vahit TÜRK (İstanbul Kültür Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Abdullah AKAT (Karadeniz Teknik Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ahmet Özgür GÜVENÇ (Atatürk Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ali SELÇUK (Erciyes Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Bülent ŞEN (Kırklareli Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Ferudun Hakan ÖZKAN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Galina MİŞKİNİENE (Vilnius Üniversitesi-Litvanya)
Doç. Dr. Hüseyin DURGUT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mehmet ÇEVİK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Meryem BULUT (Ankara Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Murat CERİTOĞLU (Ankara Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Murat KARATAŞ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Mustafa AÇA (İzmir Demokrasi Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Nuran MALTA MUHAXHERİ (Priştina Üniversitesi-Kosova)
Doç. Dr. Özkan KESKİN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Özkan ÖZTEKTEN (Ege Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Pervin ERGUN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Türkiye)
Doç. Dr. Tudora ARNAUT (Kiev Milli Taras Şevçenko Üniversitesi-Ukrayna)
Dr. Abonoz KÜÇÜK (Giresun Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Ahmet Turan TÜRK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)

Dr. Aynur QEZENFER QİZİ (Azerbaycan Milli İlimler Akademisi-Azrerbaycan)
Dr. Aznavur DEMİRPOLAT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Berna AYAZ (Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Bilgin GÜNGÖR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Derya ÖZCAN (Uşak Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Ebrar AKINCI (İstanbul Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Elsev BRİNA LOPAR (Prizren Ushkin Hoti Universitesi-Kosova)
Dr. Erkan HİRİK (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Gözde GÜNGÖR (Sinop Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Hayrettin İhsan ERKOÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Kamila STENAK (Varşova Üniversitesi-Polonya)
Dr. Kristina LAVYSH (Belarus Sanat Enstitüsü-Belarus)
Dr. Mustafa DİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Nursel UYANIKER (Marmara Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Selma ERGİN SOL (Trakya Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Serdan KERVAN (Prizren Ushkin Hoti Universitesi-Kosova)
Dr. Serkan KÖSE (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Taner GÖK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Dr. Yonca ALTINDAL (Balıkesir Üniversitesi-Türkiye)

SEKRETERYA KURULU
(Secretary Board)

Arş. Gör. Dr. Tuncay BOLAT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)
Arş. Gör. Samet DOYKUN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Türkiye)

KATILIMCI ÜLKELER LİSTESİ
(Participant Countries Lists)

Türkiye Cumhuriyeti (Republic of Turkey)
Arnavutluk Cumhuriyeti (Republic of Albania)
Azerbaycan (Republic of Azerbaijan)
Kosova (Republic of Kosovo)
Litvanya (Republic of Lithuania)
Makedonya (Republic of Macedonia)

KATILIMCI LİSTESİ
(Participants Lists)

Prof. Dr. Ahmet ARSLAN (Ege Üniversitesi, Emekli)
Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Hülya SAVRAN (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet AÇA (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet OKUR (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Mesut ŞEN (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferudun Hakan ÖZKAN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Galina MİŞKİNİENE (Vilnius Üniversitesi-Litvanya)
Doç. Dr. Hüseyin DURGUT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa AÇA (İzmir Demokrasi Üniversitesi)
Doç. Dr. Nuran MALTA MUHAXHERİ (Priştina Üniversitesi-Kosova)
Doç. Dr. Özkan ÖZTEKTEN (Ege Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan TÜRK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Aznavur DEMİRPOLAT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Berna AYAZ (Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Bilgin GÜNGÖR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Emin Erdem ÖZBEK (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Fatma SÖNMEZ (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALTUNMERAL (Bartın Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Nursel UYANIKER (Marmara Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Seda UYSAL BOZASLAN (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Seval KASIMOĞLU (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Taner GÖK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Yonca ALTINDAL (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Zekiye ÇAĞIMLAR (Çukurova Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Ahmet KESKİN (Giresun Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Cemalettin YAVUZ (Trakya Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Sagıp ATLI (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Serkan KÖSE (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Arş. Gör. Dr. Tuncay BOLAT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Öğr. Gör. Dr. Fatma TEKİN (Ege Üniversitesi)
Öğr. Gör. Dr. Nilgün BÜYÜKER GÜNGÖR (Düzce Üniversitesi)
Dr. Alban FOÇİ (Tiran Üniversitesi-Arnavutluk)
Dr. Aynur QEZENFER QİZİ (Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü-Azerbaycan)
Dr. Ekber ENVERİ (Nevşehir İl Göç İdaresi Müdürlüğü)
Dr. Elsev BRİNA LOPAR (Prizren Ushkin Hoti Üniversitesi-Kosova)
Dr. Mustafa ZENGİN (Trabzon Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü)
Dr. Yeliz OKAY (İstanbul)
Arş. Gör. Berk YILMAZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Arş. Gör. Ebru KABAKÇI YEŞİLTEPE (Ege Üniversitesi)
Arş. Gör. Gökçehan Aysel YILMAZ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Arş. Gör. Halis ÇAVUŞOĞLU (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Arş. Gör. Maida RAHTE (Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi-Makedonya)
Arş. Gör. Özge ÖZBAY KARA (Bartın Üniversitesi)

Arş. Gör. Samet DOYKUN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Öğr. Gör. Dr. Adil ÇELİK (Cumhuriyet Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Abdullah KÜR (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Almira KOÇ (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Aybike ÇELİK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Aykut GÜNAYDIN (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Ayşe ERBAY (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Ayşe SEZER (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Begüm ARSLAN (Ege Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Berkant ÖRKÜN (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Berna KOLOT (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Buse Asena KARA (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Bilal BEKALP (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Cansu İRMAK (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Dilay NAKIŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Emine BUHUR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Emine TAŞ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Fatma Burcu TÜRKER (Balıkesir Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Feyza ÇELİK (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Gizem ALTINKAL (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Gizem EROĞLU (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Gökhan KARABUDAK (Kırklareli Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Gülüzar DEMİR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Meltem Deniz DOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Önder YAŞAR (Marmara Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Saygın Kamil CELEPOĞLU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Songül YEŞİL (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Suat AYHAN (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Suna Tuba TÜRKDOĞAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Şerife Sinem ÇELİK (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Tuğba AYDOĞAN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Tuğşat GÜZELOĞLU (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Lisansüstü Öğrenci Ufuk AYMAZ (Marmara Üniversitesi)
Öğrt. Yasemin TOKMAK (Millî Eğitim Bakanlığı)
Öğrt. Züleyha TÜRKERİ BALTACI (Millî Eğitim Bakanlığı)
Lisans Öğrencisi Banu ONAT (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Gazeteci Yazar Oğuz ÖZDEM (Nevşehir)

ÇANAKKALE TAHTACILARINDA İKRAR ALMA RİTÜELİ*

CONFESSION RITUAL IN ÇANAKKALE TAHTACIS

Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Çanakkale/TÜRKİYE- mehmetaliyolcu@gmail.com

ÖZET: Çanakkale Tahtacıları, Çanakkale Merkez, Ayvacık, Bayramiç ve Ezine'ye bağlı toplam 22 yerleşim biriminde ikamet etmektedirler. Çanakkale Tahtacılarının dini hayatlarında birtakım ritüellerin önemli yeri vardır. Bunlardan biri de ikrar alma ritüelidir. Anadolu Aleviliği içinde özgün bir yeri olan Tahtacıların inanç ve uygulamalarında ikrar alma ritüelinin sembolik anlamları vardır. Çanakkale Tahtacıları arasında 8-10 yaşlarında erkek çocukların ikrarı alınır ve böylece topluma katılma gerçekleşmiş olur. Kızların ikrarı ise evlilikten sonra alınır. İkrar alma, Aleviliğe giriş mahiyetinde olup toplum kurallarına karşı sorumluluğun başladığına işarettir. İlkel toplumlardan dinsel gruplara kadar birçok yapıda karşımıza çıkan topluluğa kabul törenleri insanlık tarihinde sıkça karşımıza çıkan bir olgudur. İkrar alma da bir çeşit topluluğa kabulün göstergesidir. Bu ritüelde Cebrail (horoz) kurbanı kesilir, dede çocuklara çeşitli öğütlerde bulunur. Bu çalışmada, hem sözlü kaynaklardan elde edilen veriler hem de Tahtacı Buyruğu olarak kabul edilen İmam Cafer Buyruğu'nun İzmir yazması ikrar alma ritüeli bağlamında karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir. Ayrıca ritüelin toplumsal yönü üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale Tahtacıları, Ritüel, İkrar Alma.

ABSTRACT: *The Çanakkale Tahtacis are residing in a total of 22 settlements of Çanakkale Center, Ayvacık, Bayramiç and Ezine. Certain rituals have an important place in the religious life of the Çanakkale Tahtacis. One of these is the ritual of "ikrar alma" (confession). Tahtacis, which has a special place in Anatolian Alevism, has symbolic meanings of the "ikrar alma" ritual in their beliefs and practices. Among the 8th-10-year-old boys from Çanakkale Tahtacis, the confession of the boys is taken and thus the participation in the society is realized. The confession of girls is taken after marriage. Confession is an introduction to Alevism and signifies responsibility for community rules. From the primitive societies to the religious groups in many structures encountered in the community admission ceremonies is a phenomenon frequently encountered in human history. Confession is also an indication of some kind of community acceptance. In this*

* Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince SBA-2019-2975 numaralı "Çanakkale Tahtacılarının Geleneksel Dünya Görüşü" adlı BAP projesi kapsamında desteklenmiştir.

ritual, Gabriel (rooster) victim is cut, "dede" offers various advice to children. In this study, both the data obtained from oral sources and the Izmir manuscript of the Imam Cafer Order, which is accepted as the Tahtacı Order, were compared and evaluated in the context of the confession ritual. The social aspect of the ritual is also emphasized.

Keywords: *Çanakkale Tahtacis, Ritual, Confession.*

Giriş

Dilimizde "söz alma" anlamına gelen "ikrar alma", Tahtacı ve diğer Alevi topluluklarında yola, erkana, Aleviliğe girecek olan talibin mürşidin öğüt ve telkinlerini kabul edip yolun bütün kurallarını benimseyip bunlara uyacağına dair verdiği sözdür (Eröz, 1990: 139). Tahtacılar, ikrar alma ritüeliyle kişinin Aleviliğin esaslarına ve toplumun ahlaki kurallarına uyma zorunluluğunun başladığına inanırlar. Bununla birlikte Tahtacılar, İslam'ın şartının "eline, beline, diline sahip olmak" şeklinde üç esasta toplandığını kabul ederler. İkrarı alınmayan Tahtacı bir suç işlerse veya ahlaksızlık yaparsa düşkünlük cezasına çarptırılmaz; yani ikrarı alınmayanların dinsel sorumlulukları yoktur. Gençlerin ikrarını dede alır. İkrar alma ayinini yapılabilmesi için en az üç musahipli ailenin törende bulunması gerekmektedir. Tahtacılar arasında ikrarı alınacak gençlerin ergenlik çağına girmiş olma şartı vardır. Erkeklerin ikrarı en geç 18 yaşına kadar alınması gerekirken kızların ikrarı ise ancak Tahtacı biriyle evlendiği zaman alınır (Selçuk, 2005: 168).

Tahtacıların dinsel kaidelerinin yazılı olduğu İmam Cafer Buyruğu'nun İzmir yazmasında ikrar alma ritüeli detaylıca anlatılmıştır: "*İptida, Cebrail kaç tane ise ayrı ayrı tekbirlenecek ve Cebrail'in sağ kanadı sağ gözü üzerine tutulacaktır. Sonra delil uyanacak, döşek atılacak. Sonra, ikrarı alınacak oğlan kaç tane ise cümlesinin boğazına birer yağlık takıp oğlanın hangisi büyükçe ise, mürebbi onun yağlığını eline alıp o birleri de yekdiğerinin boğazında olan yağlıklarından yederek önlerinden mürebbi eşiğe niyaz edip çocuklar da niyaz ederek girecekler. Sonra, mürebbi 'hü erenler şahı, katar uzatıyorum' diyerek üç defa söyleyecek. Delile niyaz edecekler. Sonra, mürebbi elinde olan oğlanı sağ eliyle 'el ele el hakka' deyip mürşide yahut rehbere teslim edip elini öpüp dar olacak. Mürşit veya rehber ol oğlanın boğazındaki yağlıktan tutup 'koğ koğlama, gıybet eyleme, din dinleme, elin ile koymadığını elleme, gözün ile gördüğünü eteğin ile ört. Kendinden büyüğün sözünden çıkma. Teberra anma. Bu sözüme hak dedin mi' deyince, ol çocuk elini öpe. Bu nasihati üç kere tekrar*

edince boğazındaki yağlığı ol çocuğun beline kement edip bağlıya. Ve bağlar iken bu gülbengi söyleye: 'La ilahe illallah Aliyyün Veliyyullah, arif-i billah, mürşidi kamilüllah la feta illa Ali la seyfe illa Zülfükar. İkrarın binası kaim ola' deyip üç düğüm düğe. Ve mürebbinin elini öptürüp, sol tarafına dar ola. Diğerlerini de böylece mürebbinin elini öptürüp cümlesi dar olduklarında dar gülbengi çekip erkana yatıra. İki şaplak mürebbiye birer şaplak çocuklara vuralar. Erkandan kalkıp dar olduklarında erkan gülbengi çeke. Bundan sonra, mürebbi yerine oturup çocuklar içeride olan canların ellerini öpüp dar olunca, o zaman temenna gülbengi çekilecek. Sonra döşek kalkacak. Ferraşı selman gelecek, ikisine bir gülbenk çekilecek. Sonra dolu gelecek, iptida delile, sonra mürşit içince, çocukların kendi dolularından çocuklara birer dolu verilecek. Selmanı ferraştan sofra gelecek. Sonra Cebrailler gelecek. Gerek mürşit gerek rehber, kendi bir lokma alınca birer lokma da çocuklara kendi Cebraillerinden 'ikrarınız kaim olsun' deyip verilecek. Lakin çocuklar lokma verilinceye değin kementlerini çıkarmayacaktır. Sofra kalkacak, selmanlardan sonra çömçeci gelecek, delil kalkacak. Yatan oturan verilecek, cemaat dağılacaktır. Malumat ola ki, evvel hangi Cebrail tekbirlenir ise, sofraya iptida ol Cebrail gelecektir." (Aytekin, 1958: 52-53). Ritüelin aşamalarının detaylıca anlatıldığı bu bölümde okunması gereken gülbenkler de yazılmıştır.

Çanakkale Tahtacılarında İkrar Alma

Çanakkale Tahtacıları, Çanakkale Merkez, Ayvacık, Bayramiç ve Ezine'ye bağlı toplam 22 yerleşim biriminde ikamet etmektedirler. Çanakkale Tahtacılarının dini hayatlarında birtakım ritüellerin önemli yeri vardır. Bunlardan biri de ikrar alma ritüelidir. Çanakkale Tahtacılarının sözlü bellekten ve Buyruk'tan aktardıkları toplumsal/dinsel kurallarına göre yola girme süreci erkek ve kız çocukları açısından farklılık göstermektedir. Çanakkale Tahtacıları arasında yaklaşık 8 ile 15 yaş aralığındaki erkek çocukların ikrarı alınır ve böylece topluma katılma gerçekleşmiş olur. Çocuğun yaşı küçükse ikrarı çocuk adına anne babaları vermektedir. Çocuğun ikrar alma törenine anne ve babası dışında katılmak isteyen diğer aile bireyleri de girebilir. Kızların ikrarı ise evlilikten sonra alınır. Kız çocukları, evlilik öncesinde dört kapısı açık sayılmadığından tam yola girmiş olarak kabul edilmezler ve bu nedenle ancak evlenince onların ikrarı alınır.

İkrar alma ritüeli, musahiplik ceminin öncesinde aynı akşam da yapılabilir. İkrar alma ritüeline ancak çocuğun ailesi dışında ikrarlı olanlar ve musahipliler katılabilir. Ritüelde 12 hizmetin tamamı yer almak zorunda

değildir; bu cemde dedenin solunda delilci, sağında sazandar bulunur, ayrıca dolucu, süpürgeci ve cemaat yer alır. Ritüelde değişmez olan kısımlar Cebrail kurbanı ile dolu içme aşamalarıdır. İkrar alma ceminde "Cebrail" adı verilen horoz mutlaka kesilir ve bütün olarak pişirilir. Bazı aileler isteğe bağlı olarak Cebrail'in yanında kuzu da kesebilir. İkrarı alınacak çocuk, yaşça büyük olan bir "rehber" tarafından "katar uzatma" olarak adlandırılan bir kuşakla belinden/boynundan bağlanmış şekilde icra edilen "yola sokma" sürecinde üç kere "Allah, Muhammed, Ali" (üçleme) denilerek postta oturan dedenin huzuruna getirilir. 12 hizmet içerisinde yer alan "rehber" eskiden cemlerde dedenin yardımcılığını üstlenirken günümüzde rehber ancak ikrarı alınacak çocukların ikrar ceminde hizmet vermektedir. Bir kişinin rehber olabilmesi için kişide herhangi bir özel şart aranmaz. Ancak kişinin rehber olabilmesi için dede, cemaatin huzurunda o kişiye dua okur ve onu rehber kıldığını bildirir. Rehber olarak seçilen kişi dışındaki hiç kimse çocuğu meydana çıkarma yetkisine sahip değildir.

Dede, çocuğa "hayırlı" adı verilen dua okur. Dede, ikrarı alınacak çocuğa üç kez "*... oğlu, bu Hak, Muhammet, Ali meydanında ve cemaatin huzurunda Hak, Muhammet, Ali yolunda yürüyeceğine, anne babana ve büyüklerine küçüklerine karşı saygılı olacağına, vatanına ve milletine hizmet edeceğine, doğru yoldan şaşmayacağına cemaat huzurunda yemin edip söz veriyor musun?*" diye sorar. Çocuk da dedenin söylediklerine katıldığını ifade ederek sözünü verir. Ardından dede cemaate seslenerek "*Hak verdiniz mi? Şahit misiniz?*" diye üç kez sorar. Cemaat ise "*Hak verdik, şahidiz*" der. Söz verme aşaması bittikten sonra çocuk meydana geçer, dolucu tarafından dolu dağıtılır ve bu içilir. Bütün olarak pişirilen Cebrail parçalanmadan meydana getirilir. Cebrail lokması dede tarafından çocuğa üç kez "*Ya Allah ya Muhammet ya Ali*" denilerek yedirilir. Lokma yendikten sonra sofra duası yapılır. Sofra duasının ardından süpürge ile meydan süpürülür. Dede, süpürgeciye "hayırlı" verdikten sonra süpürgeci meydandan çekilir. Bu cemde Cebrail adıyla horoz kesilmesinin sebepleri arasında Cebrail meleğinin tıpkı horoz gibi gece hizmet görmesi ve kanatlı olması gibi benzerlikler öne sürülmüştür. Ayrıca cemlerde doğrudan yer almasa da özellikle ikrar alma ceminde erkek çocukların saçını kesme görevi "Salman"a aittir.

Anadolu Aleviliği içinde özgün bir yeri olan Tahtacıların inanç ve uygulamalarında ikrar alma ritüelinin sembolik anlamları vardır. Anadolu Aleviliği içinde diğer gruplarda da rastladığımız ikrar alma, bu gruplarda evlilik sonrasında iken Tahtacılar da ise erkeklerin ikrarı Buyruk'ta da

belirtildiği gibi çocuk yaşlarda alınmaktadır. İkrar ceminde diğer Alevi gruplarda koç kurbanı söz konusu iken Tahtacılarda Cebrail kurbanına rastlamaktayız. Ayrıca, diğer Alevi gruplarda rastladığımız ikrar alma öncesinde talibe bir çeşit tarikat abdesti aldırılması uygulaması Tahtacılarda yoktur. Bu bağlamda "Tahtacı Buyruğu" olarak da bilinen İmam Cafer Buyruğu'nun İzmir yazmasının esas alındığı anlaşılmaktadır. Ancak Buyruk'ta kaideleri anlatılan "oğlan ikrarı"nın aşamaları ve ritüelistik süreçler günümüzde daha basit bir forma dönüştürülmüştür. Okunan dualarda da birtakım değişiklikler göze çarpmaktadır.

Van Gennep erginleme ayinlerinde inisiyelerin gündelik yaşam ve toplumsal ilişkilerden yalıtıldığı bir eşiksellik ya da ayinsel tersyüzlük evresi yaşandığını ve bu evrenin ardından yeni statülerinde toplumla yeniden bütünleştiklerini söylemektedir. Erginleme ritleri, fiziksel erginlik ve evlenebilirliği belirlemenin yanı sıra, gizli derneklere, yaş dizilerine geçişte ya da çeşitli dernek veya birliklere girişte veya herhangi bir statü değişikliğinde uygulanabilmektedir (Emiroğlu ve Aydın, 2009: 265). Topluluğa kabul ritüelleri insanlık tarihinin en erken aşamalarında ve günümüz ilkellerinde rastlanmaktadır. Dinsel bir gruba katılma veya erginleme ayinlerine benzer olan ikrar almanın "boyna takılan kement" ve rehberin bu kementle talipleri çekerek dede huzuruna getirmesi gibi yola girişi betimleyen ritüelistik özellikleri simgesel bir anlatımın tezahürü olarak değerlendirilebilir. Tahtacı cemlerindeki simgesel anlatımı daha yoğun bir biçimde musahiplik cemlerindeki erkanlarda da görmekteyiz.

İkrar alma cemlerinde görülen horozun Yahudilerin Kaparot Bayramı'nda kefaret amaçlı kurban edildiği bilinmektedir. Nitekim horoz, Hint, İran, Ermeni ve Yahudi kültürlerinde de önemli bir figürdür (Selçuk, 2005: 126; Güngör, 1998: 315). Bununla birlikte ikrar alma ritüelinde öne çıkarılan "eline, beline, diline sahip olma" ilkesi, Selçuk'a göre (2005: 172), Zerdüştlük yolu ile Maniheizme geçmiş, oradan da Aleviliğe girmiş gözükmektedir. Maniheizmin ahlaki esasları, "ağzın mührü", "elin mührü" ve "kalbin mührü" şeklinde üç mühür adı altında toplanmıştır. Selçuk (2005: 173) ve Güngör (1998: 144) bu ritüel ilişkilendirmelerinden yola çıkarak Ağaçerilerin (Tahtacıların) Orta Asya'da yaşarken Mani dinine mensup olabilecekleri, Anadolu'ya göçleri esnasında İran'da Şia inanışından etkilendikleri ihtimali üzerinde durmaktadırlar.

Sonuç

Yukarıda zaman zaman temas ettiğimiz erginlenme ritleri, semantik olarak bir topluluğa kabul edilmenin göstergesidir. Dışa kapalı bir topluluk

olan Tahtacılarda topluluk kimliğinin ana taşıyıcıları ritüel üzerinden inşa edilmektedir. Bir durumdan başka bir duruma geçme, statü değişmesi, topluluk üyesi olarak kabul edilme gibi anlamlara sahip olan ikrar alma ritüelinde kefaret yoluyla arınma (Cebrail), ant içme (dolu), bağlılık (kement takma) gibi sembolik ifadeler öne çıkmaktadır. Bu ritüel, gruba aidiyet duygusunu geliştirme, toplumsal bütünleşme, topluluk üyesi olarak sorumluluk üstlenme, toplumsal kimliği işaretleme gibi birtakım amaçlar taşımaktadır. Kentleşme ve dışa açılma etkisiyle Buyruk'ta belirtilen şeklinden daha kısa biçimiyle icra edilen ikrar cemi, kültürün ve toplumsal normların genç kuşaklara aktarılması işlevine de sahiptir.

KAYNAKÇA

Aytekin, S. (1958). *Buyruk.* Ankara: Emek Yayın.

Emiroğlu, K. ve Aydın, S. (2009). *Antropoloji Sözlüğü.* Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Eröz, M. (1990). *Türkiye'de Alevilik Bektaşilik.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Güngör, H. (1998). *Türk Bodun Bilimi Araştırmaları.* Kayseri: Kıvılcım Yayınları.

Selçuk, A. (2005). *Tahtacılar: Mersin Tahtacıları Üzerine Bir Araştırma.* İstanbul: Yeditepe Yayınları.